

Uloga igara u učenju engleskoga jezika u predškolskoj dobi

Čorak, Lara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:494594>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-23**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)



**SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI**

Lara Čorak
**ULOGA IGARA U UČENJU ENGLESKOGA JEZIKA
U PREDŠKOLSKOJ DOBI**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

ULOGA IGARA U UČENJU ENGLESKOGA JEZIKA
U PREDŠKOLSKOJ DOBI

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Engleski jezik

Mentor: doc. dr. sc. Ester Vidović

Student: Lara Čorak

Matični broj: 0299013657

Rijeka, srpanj, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente / studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Potpis studentice:

Čorak

ZAHVALA

Zahvaljujem svojoj mentorici Ester Vidović na ukazanom povjerenju, pomoći i savjetima.

Zahvaljujem svojim prijateljicama i dečku koji su mi uljepšali godine studiranja i bili uz mene. Hvala vam na smijehu i podršci koju ste mi pružili.

Naposlijetku, zahvale idu i mojoj obitelji, mami Tajni, tati Damiru i sestri Lorni koji su mi omogućili studiranje, život u drugom gradu, bodrili me u svim trenucima i vjerovali u mene i moj uspjeh. Hvala na svim lijepim riječima koje ste mi uputili.

Sažetak

Djeca u ranoj dobi imaju iznimnu mogućnost usvajanja sadržaja i novih informacija s kojima se susreću. Djeca najbolje uče u prirodnim situacijama koje su im poznate, a najbolji način učenja je igra i istraživanje. U radu je riječ o jezičnom razvoju djeteta i strategijama za poučavanje engleskog jezika. Uvjeti u kojima je dijete izloženo jeziku jednako su važni kao i uloga odgajatelja, vršnjaka i prostora. Navedene su neke od metoda koje je najpogodnije koristiti. Velika se pažnja pridaje učenju u igri pokretom. U radu je naglašena uloga igre u procesu poučavanja engleskog jezika, a uključeni su primjeri igara koje su prikladne za djecu rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: djeca rane i predškolske dobi, poučavanje, rano učenje stranog jezika, engleski jezik, igra

Abstract

Young children have an exceptional ability to absorb the content and new information they encounter. Children learn best in natural situations that are familiar to them, so the best way for children to learn is through play and research. This paper deals with children language development and strategies for English acquisition. The conditions in which a child is exposed to language is very important as well as the role of the educators, peers, and space in that process. Here are listed some of the best methods to use. A lot of attention is given to learning through play with movement. The paper emphasizes the role of play in the process of learning English and includes examples of games that are suitable for children of early and preschool age.

Key words: early and preschool age, teaching, early foreign language learning, English language, play

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PROCES UČENJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	2
3. KARAKTERISTIKE UČENJA ENGLESKOG JEZIKA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	4
4. ULOGA ODGAJATELJA	8
5. ULOGA VRŠNJAKA	10
6. ULOGA PROSTORA	11
7. METODE POUČAVANJA ENGLESKOG JEZIKA	13
7.1. The total physical response method (metoda poučavanja pokretom) 13	
7.2. Desuggestopedia (desugestopedija)	15
8. IGRA	17
9. VRSTE IGRE	20
9.1. Funkcionalna igra	20
9.2. Simbolička igra	21
9.3. Igra s pravilima	23
10. ULOGA DIDAKTIČKIH MATERIJALA KOD UČENJU STRANOG (ENGLESKOG) JEZIKA	27
10.1. Vizualni materijali	27
10.2. Didaktičke igre	27
10.3. Pjesme i brojalice	27
10.4. Priče i slikovnice	28
10.5. Mediji	29
11. ZAKLJUČAK	30
12. LITERATURA	31

1. UVOD

Tema je ovog završnog rada uloga igara u učenju engleskog jezika u predškolskoj dobi i rano učenje jezika. U današnjem vremenu engleski je jezik neizostavan u komunikaciji među ljudima te ga je iz tog razloga važno uklopiti u kurikulum ustanove ranog odgoja i obrazovanja. Nepoznavanje stranih jezika djeci i odraslima otežava komunikaciju i sudjelovanje u zajednici.

U prvom dijelu završnog rada pojasnit ću proces učenja djece rane i predškolske dobi. Djeca teorije o svijetu grade na okolini i na onome s čim se u svojoj okolini susreću, a znanja usvajaju izravnim sudjelovanjem u aktivnostima. Djeca u ranoj dobi imaju puno potencijala i sposobnosti usvojiti i učiti druge jezike te im je iz tog razloga važno pružiti modele koji pravilno upotrebljavaju jezik. Drugi dio rada temelji se na ulogama koje ima prostor, odgajatelj i vršnjaci u cjelokupnom procesu usvajanja engleskog jezika djece rane i predškolske dobi. Odgajateljeva uloga je najveća jer je upravo on zadužen za kreiranje okoline i materijala s kojima se djeca susreću te je glavni govorni model. Dobar odgajatelj je onaj koji ima pozitivan stav prema učenju stranih jezika i to prenosi na djecu. U radu ću se osvrnuti i na metode koje je poželjno koristiti u poučavanju engleskog jezika. Korištenje tradicionalnih metoda nije dalo očekivane rezultate pa se naglasak stavlja na moderne metode, posebno ističući TPR metodu temeljenu na pokretu jer djeca najbolje uče uz pokret. Nadalje, kao što i naslov kaže u radu je pojašnjena uloga igre za razvoj engleskog jezika. Navedeni su primjeri igara te način njihove uporabe i čemu one pridonose u djetetovu razvoju u učenju engleskog jezika.

U ovom području postoji mnogo mogućnosti za napredak i poboljšanje te je upravo to jedan od razloga odabira navedene teme. Veliki dio programa koji se i danas provodi u odgojno-obrazovnim ustanovama je zastario i potrebno ga je mijenjati. Odabirom ove teme željela sam saznati nove informacije o ulozi igre u poučavanju djece rane i predškolske dobi, koje sve igre možemo upotrebljavati i na koji način pristupiti poučavanju djece stranom jeziku.

2. PROCES UČENJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Djeca uče na jednostavan i zanimljiv način tako što koriste raznovrsne predmete i istražuju pitanja i probleme s kojima se susreću. Svoje teorije i misli o svijetu i okolini, kojom su okruženi, djeca izgrađuju na različite načine ispitujući predmete, pojave, događaje te rade greške pomoću kojih dolaze do točnih rješenja. Veliku važnost u učenju djece imaju materijali kojima su djeca okružena i koji su im dostupni. Kako bi djeca lakše učila materijale, moraju preispitati, pregledati i dodirivati. Dijete se neprestano susreće s različitim materijalima koji mu mogu poslužiti u svrhu učenja i promatranja. Odrasli često previde materijale koji su djeci zanimljivi i privlačni te koji im u tom trenutku privuku interes (Silić, 2007). Postoji nekoliko značajki prema kojima djeca najbolje uče (Silić, 2007: 26 prema Moon 2000). Djeca su kreativna, snalažljiva i intrinzično motivirana te je najbolji način usvajanja novih znanja igra i istraživanje. Sve situacije mogu se pretvoriti u situacije učenja, igre i stjecanja novih spoznaja. Djeca uče u komunikaciji s drugima, stoga je važno poticati ih na razgovor, a u slučaju greške ne smijemo ih ispravljati, već je potrebno rečenicu ili riječ koju su neispravno rekli ponoviti ispravno kako ih ne bismo demotivirali.

Izravnim sudjelovanjem u aktivnostima djeca stječu nova znanja, ona ga ne usvajaju, već upijaju. Djeca od najranije dobi znaju prepoznati razliku fizičkog i socijalnog okruženja. Socijalno okruženje odnosi se na odnose između djece i između odgajatelja i djece. Fizičko okruženje odnosi se na prostor i uređenje prostora te materijale i igračke koje su ponuđene, a koje u velikoj mjeri imaju utjecaj na dječji razvoj (Silić, 2007). Djeca uče i grade svoja znanja na prethodnim iskustvima i u stalnoj su potrazi za novim izazovima kako bi nastavili proces učenja (Silić, 2007: 15 prema Bredekamp, 1996).

Učenje se tijekom cijelog života odvija različitim mehanizmima i daje različite rezultate. Dok su malena, u ranom djetinjstvu, djeca uče komunicirati s okolinom uz pomoć senzomotornih reakcija – pokretima tijela, hvatanjem predmeta, reakcijama na roditelje (Grgin, 2004). U cijelom je procesu učenja najvažnija uloga odgajatelja koji moraju osigurati sigurno okruženje gdje djeca imaju priliku komunicirati i biti u interakciji s drugom djecom, gdje se osjećaju dobro i gdje imaju priliku istražiti sve

ono što ih zanima. S obzirom da su djeca intrinzično motivirana potrebno im je samo pružiti mogućnosti i materijale vezane uz ono što ih zanima, a ne im nametati teme koje im nisu u tom trenutku zanimljive (Silić, 2007).

3. KARAKTERISTIKE UČENJA ENGLSKOG JEZIKA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

U današnje je vrijeme neophodno poznavati strane jezike kako bismo mogli komunicirati s ljudima iz svih zemalja, najčešće je to engleski jezik, a uzrok tome je upravo preobrazba uvjeta u kojima živimo te velika povezanost raznih krajeva svijeta (Silić, 2007: 68 prema Delors, 1988; Bickford, 1999). Važno je naglasiti da ako se s učenjem stranih jezika krene u ranoj dobi buduće generacije će prema Holmstrandu imati više razumijevanja i pozitivne stavove prema narodima koji imaju drugačiju kulturu. To možemo povezati s vrijednošću Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2015) koji se odnosi na humanizam i toleranciju (Silić, 2007: 39). Pojmovi usvajanje i učenje stranog jezika razlikuju se te iz tog razloga na njih možemo gledati kao na odvojene procesa. Dijete usvaja strani jezik kao što usvaja i svoj materinski jezik prilikom situacija u kojima se nalazi. Usvajanjem stranog jezika dijete postaje bilingvalno ili dvojezično. Učenje stranog jezika, s druge strane, odvija se po nekoj šablona i ne događa se spontano kao usvajanje stranog jezika (Prebeg – Vilke, 1991).

U okviru stranog jezika razlikujemo dva procesa. Prema (Ćoso, 2016) procesi usvajanja i učenja stranog jezika su međusobno slični, ali imaju određene razlike:

- Učenje stranog jezika – uključuje institucionalan i unaprijed sistematiziran pristup učenju engleskog jezika. Djeca takvim pristupom nisu svakodnevno okružena.
- Usvajanje stranog jezika – proces koji se odvija svakodnevno u djetetovoj okolini. Djeca tako jezik usvajaju nesvjesno i spontano, a to pridonosi boljoj komunikaciji.

Iz toga možemo zaključiti kako se učenje jezika odnosi na usvajanje gramatičkih, fonoloških i semantičkih pravila, a usvajanje jezika odnosi se na uporabu navedenih pravila u svakodnevnim situacijama komunikacije. U nastavi stranog, kao i materinskog jezika potrebno je razlikovati ove pojmove. Djecu ne treba podučavati onomu što su prethodno usvojila, ali nekada je potrebno podučavati kako bi djeca

točno usvojila. Tako se neka obilježja jezika ne mogu usvojiti osim ako djecu na njih ne upozorimo i naglasimo, točnije ako ih se na nauči (Jelaska, 2007).

Komunikacija govorom važan je element za cjelokupan razvoja djeteta. Dijete se putem igre koristi govorom, prilikom spoznaje, susreta s ljudima i prirodom. Govor djetetu služi za upoznavanje predmeta, objekata te tako dijete može reći svoje misli, želje, interese, potrebe, namjere i stanja. Stoga je važno da dijete osim materinskog poznaje i strani jezik kako bi moglo iznijeti svoje misli, uključiti se u komunikaciju s govornicima drugih jezika i sporazumijevati se (Peteh, 2018).

Prema Miljak (2009) najbolji je primjer prirodnog učenja djece govor. Djeca s četiri godine bez puno truda znaju osnove svog materinskog jezika te ga mogu s lakoćom koristiti bez da ga je itko prethodno izravno poučavao. Vrlo je važno da pri procesu učenja govora dijete boravi u okruženju gdje ga okolina (roditelji, odgajatelji) tretiraju kao ravnopravnog govornog suučesnika. Dijete samostalno razvija govor te uči kako i na koji način komunicirati govorom s osobama u njegovom okruženju. Također o okruženju u kojem se dijete nalazi ovisi u kojoj mjeri će ono željeti komunicirati, kako će komunicirati, kako će se izražavati te koliko će uspješno obogatiti svoj rječnik. Na početku faze u kojoj djeca slažu riječi u govorne iskaze oni se sastoje od dva sloga te se od njih mogu slagati i formirati različita značenja. Prilikom učenja stranih jezika događa se isto. U početku nastaje konfuzija i svi su glasovi pomiješani te je teško prepoznati glasove i njihov izgovor. S vremenom postaju jasniji i lakše se prepoznaju glasovi, a poslije i riječi. Iz tog je razloga nužno da djeca imaju vremena slušati i upijati govor kako bi mogla uočiti osnovne elemente govora, a to su glasovi (Silić, 2007). Stoga je vrlo važno da djeca u prvoj početnoj fazi učenja engleskog jezika uče u svakodnevnim situacijama gdje imaju mogućnost igrati se, istraživati i komunicirati. Djeca najbolje i najlakše uče engleski jezik iz njima bliskih i već poznatih situacija i poticaja uz pomoć kojih se mogu izraziti (Pavličević – Franić, 2001).

Materinski jezik djeca uče tako što ga u početku slušaju, a kasnije govore te s vremenom znaju prepoznati svoje greške i ispraviti ih, kao i greške svojih vršnjaka te drugih ljudi. Na isti način uče i strani jezik. Već s četiri godine kod djece je formiran temeljni jezični sastav kojeg koriste za razmjenu informacija. Djeca ne ponavljaju

samo ono što su prethodno čula, već se igraju riječima i pokušavaju stvoriti nove te tako razumjeti sistem slaganja riječi i rečenica (Silić, 2007). Onako kako uče o svijetu kojim su okruženi, tako djeca uče i jezik. Poticaji koji su im potrebni za učenje nalaze se posvuda, a tvore ih slogovi, riječi i glasovi. Najveća je uloga odgajatelja i roditelja koji moraju stvoriti okruženje ispunjeno govorom kako bi djeca imala što više govornih uzora i prilika za vježbanje (Silić, 2007).

Djeca su već od najranije dobi sposobna usvajati i učiti strane jezike i mogu učiti neodređen broj jezika, zato je bitno da mogu jezike koje uče sistematski i pravilno čuti kako bi ih što bolje usvojili (Silić, 2007: 39 prema Winter, 1996). Tomu pridonosi činjenica da su djeca u ranoj dobi otvorena novim znanjima i rado uče o stvarima koje su im zanimljive, a zanemaruju nepotrebne. S godinama učenje stranih jezika postaje sve teže te je iz tog razloga jako važno s djecom početi raditi na razvoju govora i komunikacije na stranim jezicima, u ovom slučaju engleskom, već u najranijoj dobi. Za što bolje rezultate potrebno je djecu izlagati engleskom jeziku u sklopu institucija za rani i predškolski odgoj jer tada još uvijek mogu usvojiti i razlikovati oba sustava (strani jezik i materinski jezik). Mnogi eksperti smatraju da s učenjem stranog jezika treba početi prije nego dijete napuni šest godina kako bi što uspješnije oponašali izgovor riječi. Kako bi djeca što uspješnije usvojila i naučila strani jezik važno je sve sadržaje povezivati sa materinskim jezikom jer tako povezuju postojanje drugačijih jezičnih sustava (Silić, 2007: 40).

Djeca imaju nekoliko urođenih karakteristika koje im olakšavaju učenje i usvajanje jezika u ranoj dobi, a to su: potreba za komunikacijom i istraživanjem, kreativna uporaba jezika, prirodnost prilikom govora te prepoznavanje i shvaćanje govornih izraza (Silić, 2007: 40).

Prema Patekar (2014) djeca u ranim godinama nemaju dovoljno razvijenu selektivnu pažnju, zato je aktivnosti potrebno rascjepkati na manje dijelove kako ne bi izgubili pažnju i interes. Učenje engleskog jezika tako je fleksibilno i aktivnosti se mogu razdijeliti i mijenjati tijekom rada s djecom baš iz razloga što razvija četiri vrste vještina. Vještine koje se razvijaju su: govor, slušanje, pisanje i čitanje.

Izmjenjivanjem aktivnosti i vještina koje su zastupljene u toj aktivnosti djeca će zadržati pažnju.

Iz toga zaključujemo da dijete strani jezik najbolje uči ako ga se potiče prilikom igre s vršnjacima i odraslima te u raznim aktivnostima. Nema određenih postupaka kojima djecu možemo poučavati stranim jezicima, već se usvajanje jezika odvija u svim aktivnostima u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Djeca učenjem stranih jezika stječu sposobnosti razumijevanja i samostalnog komuniciranja te se tako lakše mogu snalaziti u svijetu koji sve više zahtijeva poznavanje drugih jezika (Prebeg – Vilke, 1991).

Istraživanja su pokazala da djeca, već od najranije dobi, razumiju svoje okruženje i mogu komunicirati s drugim ljudima iz svojeg okruženja. Većinom komuniciraju tako što oponašaju izraze lica odraslih. Djeca su u toj dobi egocentrična te na taj način pokazuju svijest o svojem postojanju. Dijete povezujući sebe sa svijetom stječe razumijevanje jednine i množine, točnije razumije da je okruženo s jednim, ali i s više istih predmeta. Nešto kasnije, s 24 mjeseca, počinje proces u kojem dijete prepoznaje samo sebe. U ovoj fazi dijete prepoznaje svoj odraz u ogledalu kao i dijelove tijela. Zna da ima jedna usta i usne, ali da su dvije noge, dvije ruke te da ima jedan par očiju i ušiju (Vidović, Drakulić, 2012: prema Vasta, Haith, Miller, 1998).

Učenje stranih jezika kod djece počinje u vrlo ranoj dobi. Djeca uče strane jezike u skupinama koje imaju programe pojačanog učenja jezika, u svojim obiteljima gdje su roditelji imaju dva različita materinska jezika, s osobama koje čuvaju djecu te ih pritom uče svoj materinski jezik i u raznim drugim situacijama. Prilikom podučavanja djece jednini i množini imenica najbolje je koristiti ljudsko tijelo (Vidović, Drakulić, 2012). Također, dobar alat za učenje su i dječje igre čemu ću se više posvetiti u ostatku rada.

4. ULOGA ODGAJATELJA

Odgajatelj ima niz uloga koje mora ispuniti u komunikaciji s djecom na stranom jeziku. Silić (2007) navodi nekoliko ključnih uloga odgajatelja koje ću pojasniti u daljnjem tekstu. Odgajatelj je prvenstveno zadužen za stvaranje poticajnog okruženja u odgojno-obrazovnoj skupini, osmišljavanje novih zadataka, aktivnosti i igara koje djeca mogu izabrati ovisno o interesu i stupnju razvoja. Stavovi odgajatelja uvelike utječu na stav djece i koliko će djeca biti zainteresirana za daljnje učenje. Ako odgajatelj nije motiviran i ima negativan stav prema engleskom jeziku, šanse da će i dijete razviti negativan stav prema engleskom jeziku su velike. Odgajatelj je dužan stvoriti pozitivno ozračje za dijete gdje se ono osjeća ugodno, motivirano i vrijedno. Emocionalna podrška odgajatelja pomaže djeci da razviju pozitivan stav o sebi, o stranom jeziku i samopoštovanje. Važno je da odgajatelj, dok s djecom komunicira na stranome jeziku, koristi jasne i točne izraze i smislene rečenice.

Odgajatelj mora poznavati dijete, njegove jake strane i prethodno znanje kako bi mogao ispravno postupati u radu i koristiti primjerene aktivnosti za djetetov stupanj znanja i razvoja. Odgajatelj uz to ima i ulogu voditelja jer priprema sve aktivnosti i materijale za rad i promatra što i kako djeca s materijalima rade te kako se ponašaju u aktivnostima. Iz toga se može zaključiti kako je svakom djetetu potrebno pristupiti individualno s obzirom na njegove mogućnosti. Odgajatelj ne smije ispravljati dječje greške jer im to može narušiti samopouzdanje, u slučajevima kad dijete pogriješi potrebno je rečenicu ili riječ ponoviti ispravno bez prethodnog naglašavanja kako ono što je dijete reklo nije ispravno (Silić, 2007).

Odgajatelj djeci pruža povratne informacije o tome koliko su uspješno nešto odradili i na raspolaganje daje dovoljno vremena za sve aktivnosti na engleskom jeziku. Silić (2007) navodi kako svaka situacija može biti situacija učenja, stoga je izuzetno bitno da se sve situacije iskoriste kao situacije učenja engleskog jezika jer tako djeca dobiju priliku za veći broj interakcija i komunikaciju te vježbaju engleskog jezika.

Odgajatelji imaju nekoliko uloga koje se realiziraju u igri (Klarin, 2017: 41, Ashiabi, 2007):

- ulogu promatrača (promatranjem bolje razumije djecu, njihove potrebe i na ispravan način potiču dječju igru)
- ulogu medijatora (potiče djecu na korištenje različitih materijala i na komunikaciju s vršnjacima)
- ulogu rukovoditelja i facilitatora (stvara poticaje i materijale za igru, osmišljava aktivnosti i omogućuje dovoljno vremena za igru)
- ulogu učesnika u igri (odgajatelj sudjeluje s djecom u igri).

Odgajatelji imaju bitnu ulogu i važno je da budu prisutni prilikom dječje igre. Indirektan odnos odgajatelja za vrijeme igre pružit će djetetu priliku da nauči kako biti u zajednici, kako podijeliti, pregovarati i riješiti konflikt. Za dijete je od velike važnosti da samostalno vodi igru kako bi se socijaliziralo i kako bi mu se omogućilo da bude kreativno (Klarin, 2017).

Odgajatelj u radu može koristiti nekoliko metoda za učenje engleskog jezika kako bi djeci olakšao cjelokupan proces učenja. Metode ću objasniti u jednom od idućih poglavlja.

5. ULOGA VRŠNJAKA

Mlađa djeca, kada se nađu u grupama sa starijom djecom, od njih mogu puno toga naučiti i usvojiti. Slušajući stariju djecu, komunicirajući i igrajući se slogovima, riječima i glasovima, djeca lakše i brže usvajaju engleski jezik i ne osjećaju pritisak. Djeca u početku većinom samo slušaju druge što im govore i tako upijaju strani jezik, uočavaju pravila govora i jezika. Starija djeca imaju ulogu govornih modela, a kasnije mogu mlađu djecu i uputiti na greške prilikom korištenja određenih izraza, riječi i rečenica (Silić, 2007).

Djeca iste dobi mogu biti manje ili više pričljiva, a većinom to ovisi o tome koliko uspješno vladaju stranim jezikom. Mlađa su djeca spremna i otvorena za komunikaciju i izmjenu znanja sa starijom dok su starija djeca uvijek spremna pomoći i uključiti sve u igru i međusobnu komunikaciju. Proučavajući drugu djecu, starija djeca tako stječu znanja, proširuju komunikaciju, izgrađuju pozitivnu sliku o sebi, a sve to imaju mogućnost raditi u situacijama koje su im prirodne i poznate. Djeca će se jednostavnije uključiti u međusobnu komunikaciju ako su im aktivnosti zanimljive i planski osmišljene. Ako se osjećaju sigurno i samopouzđano, neće imati tremu govoriti pred drugima. Samopouzdanje djece potiče se kroz svakodnevnu uporabu jezika i proširivanjem vokabulara i sastavljanjem novih rečenica (Silić, 2007).

6. ULOGA PROSTORA

Djeca koja borave u dobro osmišljenom prostoru imaju mogućnost biti kreativni, doći do izražaja, surađivati s drugom djecom i odgajateljem i dolaziti do novih ideja i znanja. Prostor koji je fleksibilan i sadrži bogatu ponudu materijala potiče zanimanje djece, koncentraciju, a umanjuje oblike ponašanja koji nisu poželjni. Djeca imaju iznimno veliku sposobnost dogovora i komunikacije. Omogućavanjem slobodnog kretanja djetetu kroz prostor ono stječe slobodu izbora koje materijale želi koristiti, što želi istražiti i samostalno može donositi odluke i prihvatiti odgovornost za svoje postupke i odabir (Sindik, 2008). „Okruženje djetetu izravno poručuje što odgajatelj očekuje od njega, kakvu sliku ili teoriju o djetetu, njegovu učenju, odgoju i obrazovanju zastupa i primjenjuje u svakodnevnom radu,, (Malnar i sur., 2012: 6). Kako bi dijete pravilno razvilo govor, vrlo je važno bogato okruženje s raznolikim poticajima i materijalima kojima može upravljati i svrstavati u razne veze. Kada je okruženje poticajno, dijete će imati više prilika za učenje i promišljanje o novim spoznajama i znanjima koje mu to okruženje omogućuje (Silić, 2000).

Kako bi okruženje i prostor u kojem se djeca nalaze u odgojno-obrazovnoj skupini bio što poticajniji, primjereniji njihovoj dobi i razvoju Silić (2000) navodi kako je potrebno osigurati određene uvjete. Potrebno je stvoriti ugodno okruženje, koje je djeci blisko i gdje se osjećaju sigurno. Prostoru kojem dijete boravi trebao bi kod njega izazivati želju za korištenjem engleskog jezika u igri kao i u svakodnevnim životnim situacijama. Kako bi djeca imala motivaciju koristiti engleski jezik, važno je i omogućiti im dovoljno vremena za igru, slušanje i komunikaciju na stranom jeziku, a iz toga proizlazi da svaka situacija u odgojno-obrazovnoj skupini može biti situacija učenja. Tako djeca imaju više prilika za vježbanje engleskog jezika. Važno je da su djeca neprestano eksponirana stranom jeziku i izvorima kojima je glavna sastavnica komunikacija (Silić, 2000).

Silić (2000) navodi nekoliko najvažnijih sastavnica okruženja za učenje engleskog jezika. Najvažnije je da je ono fleksibilno, dakle može se mijenjati s obzirom na potrebe djece. Okruženje bi još trebalo biti otvoreno i prozračno te bi se svakom djetetu trebala osigurati mogućnost da iskazuje vlastite ideje te da ga se uvažava.

Iz toga zaključujemo da je okruženje promjenjivo te da ga se prilagođava potrebama i interesima djece, a ujedno je bitno da djeci pruža zanimaciju i motivaciju da u svim situacijama imaju mogućnost komunicirati na engleskom jeziku te da mogu neometano sudjelovati u igri i različitim aktivnostima.

7. METODE POUČAVANJA ENGLESKOG JEZIKA

Postoji mnoštvo metoda kojima je moguće podučavati djecu engleskom jeziku. Metode koje ću iznijeti u ovom radu suprotstavljaju se tradicionalnim metodama koje su zasnovane na usvajanju gramatičkih pravila i rješavanju gramatičkih problema, gdje se zagovara učenje od općeg prema posebnom. Prema načelima ovih metoda djeca istovremeno usvajaju i gramatiku i vokabular, a gramatička pravila djeca usvajaju na specifičnim primjerima i tako dolaze do općih pravila. Tradicionalne metode rezultirale su lošim komunikacijskim sposobnostima i pasivnom znanju kod djece. Tako su s vremenom osmišljene nove metode za poučavanje engleskog jezika koje su imale bolje ishode (Total physical response method, Dessuggestopedia). Metode ću pojasniti u daljnjem tekstu ovog rada.

7.1. The total physical response method (metoda poučavanja pokretom)

The total physical response metoda (TPR) jest metoda koju je osmislio James Asher, a pripada suvremenim metodama poučavanja engleskog jezika. TPR metoda usvajanje stranog jezika vidi kao gotovo isti proces kao i usvajanje materinskog jezika. Opisuju je metode slične onima koje se upotrebljavaju u okviru direktne metode i metode prirodnog pristupa. Ova metoda na prvo mjesto stavlja razvoj jezičnih vještina govorenja i slušanja te razumijevanje jezika te se iz tog razloga smatra kako je ova metoda najprikladnija za podučavanje engleskog jezika djece rane i predškolske dobi. Djeca prvo upijaju sve što čuju i potom oponašaju, a na kraju to znaju i smisleno upotrijebiti (Vidović, Drakulić, 2012).

TPR se temelji na pretpostavci da ljudski mozak ima biološki predodređen program kojim čovjek može naučiti i savladati svaki jezik. Taj proces možemo promatrati kada gledamo majku i dijete. Dijete od majke uči i upija jezik. Komunikacija djece i roditelja kombinirana je verbalnim i fizičkim aspektima, a to je vidljivo iz toga što djeca na govor svojih roditelja reaguju fizički. Djeca tako od roditelja i okoline mjesecima slušaju i upijaju govor, a da sama ne mogu još govoriti. Poslije te faze djeca uspješno samostalno i spontano mogu primjenjivati jezik. Odgajatelj s TPR metodom ovaj proces pokušava primijeniti i u odgojno-obrazovnoj skupini. Takvim načinom

rada daje se prednost slušanju i upijanju, a tek kasnije primjeni i produkciji jezika. Prilikom izrade TPR metode njezin kreator Asher promatrao je kako dojenčad usvaja jezik te je na temelju toga iznio tri principa kako djeca usvajaju jezik: govor slijedi nakon slušanja, učenje jezika povezano je s pokretom i vještina slušanja dijete sprema na govor. Prilikom komunikacije roditelja s djecom roditelj izgovora imena nekog objekta nesvjesno pokazuje na njega i jasno iskazuju kako ga zovu. Kako bih pojasnila navedeno uzet ću za primjer riječ „shoes“ (cipele). Ako djeci kažemo riječ „shoes“ bez određenog konteksta neće znati što smo rekli, osim ako prethodno nisu upoznati s tom riječju. Tu riječ bilo bi potrebno staviti u neki kontekst kako bi ju djeca bolje razumjela, a najpoželjnije je uz riječ dodati neku naredbu kao naprimjer „put on the shoes.“ Uz odgovarajuće pokrete djeca će otprilike raspoznati izgovorene riječi. Isto tako, za bolje razumijevanje riječi mogu se kombinirati razne naredbe: „point to the shoes“, „pick up the shoes“, „move the shoes“. Važno je prilikom toga da djeca promatraju i sudjeluju dok odgajatelj vrši izrečene radnje. Tada dolazi do usvajanja engleskog jezika prirodnim putem, a to je i cilj ove metode (Putri, 2016).

Da bismo bolje razumjeli strukturu i organizaciju rada pri korištenju ovog pristupa, napomenut ću redosljed u kojem se pojavljuju određeni zahtjevi kod primjene: odgajatelji daju i izvršavaju naredbe (navode dobar primjer), djeca imitiraju model (obavljaju naredbe), slaganje drugačijih naredbi (razvijanje fleksibilnosti razumijevanja), pisanje i čitanje naredbi i dijete daje naredbe (razvoj jezika – govor), (Larsen – Freeman, 2000).

Potrebno je poštivati navedene zahtjeve kako bi metoda bila uspješno provedena. Djeca će lakše usvajati strani jezik i bit će motiviranija za daljnji napredak i učenje. Tako će samopouzdanje u budućnosti koristiti engleski jezik.

Odgajatelji koji koriste ovu metodu vode se time da je važno da djeca engleski jezik uče na iskustvu. TPR metoda prvenstveno je stvorena kako bi se smanjio stres prilikom poučavanja jezika te se tako potaknulo djecu da imaju želju učiti jezik i van osnovne razine znanja. Prema Asheru to se može učiniti tako da se jezik bazira na metodi putem koje se uči materinskog jezika (Putri, 2016). Uloga odgajatelja u TPR metodi je da bude

dobar govorni model koji će podržati i motivirati djecu u interakcijama i u cjelokupnom procesu učenja engleskog jezika.

Dobar primjer takve igre je „Simon Says“. Ova igra lako se može prilagoditi pokretima tijela, dodirivanju predmeta i radnjama koje djeca mogu izvršavati. Igra se temelji na slušanju jer svaka izrečena zapovijed traži dobro slušanje i razumijevanje. Ovako glase pravila igre: odgajatelj ili dijete mogu se staviti u ulogu Simona, Simon daje naredbu, igrači moraju slijediti samo onu naredbu koja u sebi sadržava izraz „Simon says“, onaj tko slijedi naredbu koja ne počinje sa „Simon says“ ispada iz igre. Primjeri naredbi koje odgajatelj u ulozi Simona može zadati djeci su: „Simon says twist from side to side! Simon says move like your favorite animal! Simon says touch your nose! Simon says meow like a cat!“. Djeca koja su razumjela naredbe, izvršit će ih.

7.2. Dessuggestopedia (desuggestopedija)

Začetnik Dessuggestopedia metode je Georgi Lozanov. On smatra kako učenje može biti brz proces i kako postoji način da djeca brzo usvoje nove informacije. Glavni razlog zašto se učenje stranih jezika ne događa brže su naši osobni strahovi. Kod djece se, kao i kod odraslih, javlja strah kako neće biti dovoljno dobar izgovor i komunikacija, kako neće sve dobro usvojiti i povezati te kako ne razumiju neke riječi ili ne znaju složiti rečenice. Iz tog razloga osmišljena je ova metoda kako bi djeca i odrasli mogli odagnati negativne osjećaje i misli. Metoda pokušava na prirodan način potaknuti djecu kako bi im učenje bilo lakše, a engleski jezik bio bliži materinskom jeziku. Ovom se metodom uz pomoć igre, brojalica i pjesama kod djece budi samopouzdanje i smanjuje se strah i anksioznost kako nešto ne mogu (Larsen – Freeman, 2000). Odnos među djecom te između djece i odgajatelja važan je za ovu metodu jer se svi moraju osjećati ugodno i bez straha kako bi se metoda mogla primijeniti u cijelosti. Važno je i uređenje prostora, koji bi trebao biti ispunjen, šaren i djeci dati priliku i motivaciju da se uključe. Kako bi djeca bila potaknuta na uporabu stranog jezika u prostor je potrebno postaviti materijale koji su vezani uz strani jezik, u ovom slučaju engleski jezik. Primjeri su takvih materijala razni plakati s

karakteristikama Velike Britanije ili Londona (Red Payphone, London Eye, Big Ben...) te različite riječi, pojmovi i gramatička pravila kojih se djeca lako mogu prisjetiti jednim pogledom (Larseen – Freeman, 2000). Djeci koja imaju povjerenja u odgajatelja bit će lakše opustiti se i uključiti u aktivnosti. Pjesme su dobar izbor za proširenje rječnika i razvoj govora. Iz istoga razloga koriste se različite igre kao što su recimo igre uloga, koju ću detaljnije pojasniti u idućem odlomku (Larseen – Freeman, 2000).

U knjizi Larsen – Freeman (2000) naveden je kvalitetan primjer Dessuggestopedia metode. Učiteljica je pročitala učenicima tekst koji je na engleskom, ali je i preveden na arapski koji je materinski jezik navedenih učenika. Prije toga učenicima su na plakatu bila prikazana engleska imena i svaki je učenik morao odabrati jedno ime za sebe. Nakon čitanja teksta učenici su se igrali uloga i pri tome koristili odabrano ime s plakata. Takav pristup omogućio je učenicima da se izraze na svoj način i da im pri tome bude ugodno, opušteno i bez pritiska.

Metoda Dessuggestopedia dobar je izbor kod poučavanja djece rane i predškolske dobi engleskom jeziku jer se djeca osjećaju sigurno i motivirano za uključivanje u komunikaciju s odgajateljem i drugom djecom.

8. IGRA

Igra ima veliku važnost u životu svakog djeteta. Igrajući se dijete uči, usvaja nova znanja i spoznaje, uživa, zabavlja se, socijalizira, donosi odluke, razvija maštu i bira tijek aktivnosti. Djeca igrom usvajaju osnove ponašanja u socijalnim odnosima, komunikaciju i govor. Igrajući se dijete sve pojave, događaje, predmete i iskustva interpretira na svoj jedinstven način. Način na koji se dijete igra i kako sudjeluje u igri mijenja se s vremenom kako i dijete raste. Za tu promjenu djetetu su potrebne i druge osobe, a to su vršnjaci, roditelji, odgajatelji i svi ljudi iz njegova okruženja. Veliku ulogu imaju prostor i poticaji koji bi trebali biti što realniji i različitiji. Klarin (2017) navodi kako je velik broj teoretičara oduševljen na koliko se načina i čega se sve djeca mogu igrati te na koje načine uče igrajući se. Svako dijete ima urođenu pobudu za igrom te je igra neophodna za psihološki, socijalni i biološki razvoj svih ljudi. Djeca su intrinzično motivirana za igru (Klarin, 2017: 6 prema Lester i Maudsley, 2007).

Brojni autori zastupaju stajalište da je igra u ranom djetinjstvu glavna preokupacija i prevladavajuća aktivnost. Problematičnije igre moguće je pristupiti s više stajališta, u različitim strukama, a to su: psihologija, pedagogija, antropologija, kineziologija, etnografija, psihijatrija. Sve znanosti na drugačiji način pristupaju igri i njenom definiranju (Mendeš i sur., 2020).

Igrom se mogu ostvariti razne dobrobiti za dijete. Igra potiče djetetov razvoj, odgoj i učenje u cijelosti kao i razvoj kompetencija djeteta. Upravo je to jedan od ciljeva Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj (2015). Dobrobiti koje se ostvaruju igrom su: osobna, tjelesna, emocionalna, obrazovna i socijalna dobrobit (Mendeš i sur., 2020: 41).

Tako se mnogi stručnjaci slažu da je igra osnovna aktivnost, potreba koju svako dijete ima kao i da je to sredstvo koje djeluje odgojno i obrazovno. Igrom dijete izražava ono što osjeća i misli, svoje strahove, želje, potrebe, nezadovoljstvo, smijeh, uspjeh, sigurnost i sve drugo. Igrom dijete otkriva nova znanja i sazrijeva. Najbolja je ona igra u kojoj se dijete može veseliti, smijati, vikati, kretati i raditi sve što ga zabavlja i upravo takva igra ima najveću razvojnu, ali i pedagošku vrijednost jer kroz takvu igru djeca

ne osjećaju strah, ljubomoru ili ljutnju, već sve pozitivne emocije (Peteh, 2018). Igra je djetetu zabavna, u igri dijete uživa, komunicira i druži se. Igra i način na koji se dijete igra se mijenja kako se i dijete mijenja i razvija. Postoji niz razloga zašto se dijete igra. Neki od tih razloga su: radoznalost, istraživanje i učenje, iskušavanje i vježbanje novih vještina. Kroz igru dijete ima priliku interpretirati događaje, iskustva, teorije i spoznaje na svoj način (Klarin, 2017).

U svom radu Peteh (2018) navodi kako dijete tijekom igre razvija svoj govor te na taj način komunicira sa svojom okolinom. Igra djeci pomaže da sve što čuju, istražuju i s čim se susreću usvajaju na prirodan i njima poznat način. Igra je potreba svakog djeteta i odgojno je sredstvo. Djeca uz pomoć igre izražavaju svoje osjećaje i misli i pridonose socijalizaciji s drugom djecom. U radu s djecom važno je koristiti igru jer je ona najbolji način za učenje i usvajanje novih znanja.

Igra kod djece izaziva lijepe osjećaje, stoga ih je vrlo važno koristiti prilikom poučavanja djece engleskom jeziku. Igre koje se koriste u svrhu poučavanja djece engleskom jeziku pridonose boljem pamćenju, većoj motivaciji kod djece i jedan su od najboljih alata za usvajanje engleskog jezika. Postoji nekoliko razloga zašto je to tako. Prvi razlog je to što igre učenje čine zanimljivim, a djeca ne osjećaju pritisak te dobrovoljno žele sudjelovati. Djeca su usmjerena i obraćaju veću pažnju jer uživaju u tome što rade. Tako postižu bolje rezultate i osjećaju se bolje. Još je jedan od razloga to što je igra svrhovita i ima rezultat. Kako bi mogli sudjelovati u igri, djeca moraju međusobno komunicirati, a to im stvara želju da nadograđuju svoje znanje. Tako ih igre motiviraju da prate jer su svjesni da ako ne prate neće moći sudjelovati u igri (Ara, 2009).

Igra ima nekoliko zajedničkih značajki, a neke od njih Klarin (2017: 6 prema Rubin, Fein i Vandenberg, 1983) navodi u svojoj knjizi *Psihologija dječje igre*:

- intrinzično je motivirana aktivnost, nisu potrebni poticaji izvana
- spontana je aktivnost koja je ujedno i sama sebi svrhom
- u igri se ponašanja i aktivnosti koje se izvode ne shvaćaju ozbiljno

- pravila koja se primjenjuju u stvarnosti u igri ne vrijede
- uključuje aktivno sudjelovanje.

Djeca tijekom igre neprestano ponavljaju. Ponavljanje zna biti dosadno, ali u igri to nije slučaj, u igri je zabavno. Zabavljajući se tijekom igre ponavljaju i usvajaju gramatiku te nadopunjuju svoj rječnik novim riječima, a već poznate riječi utvrđuju. Pokret igra veliku ulogu u učenju engleskog jezika i zato se koristi TPR metoda, koju sam već prethodno pojasnila. Važno je još naglasiti kako igra povezuje djecu i odgajatelja. Odgajatelj koji s djecom radi igre primjerene njihovoj dobi i stupnju razvoja bit će uspješniji u svojim ciljevima (Ara, 2009).

9. VRSTE IGRE

Igru možemo promatrati s dvije razine, a to su društvena razina i spoznajna razina. Na društvenoj razini razlikujemo: samostalnu igru, igru promatranja, usporednu igru, povezujuću igru i suradničku igru. Gledajući s društvene razine, u samostalnoj igri djetetov je fokus na aktivnosti i ne pridaje pažnju drugoj djeci. U igri promatranja dijete gleda kako se druga djeca igraju, ali se ne pridružuje u igru s njima. Usporedna igra odnosi se na igru djeteta kraj druge djece, ali bez komunikacije i druženja. Povezujuća igra je igra djeteta s drugom djecom, ali bez zadanog cilja. Dok u suradničkoj igri djeca imaju zadan cilj, a kako bi ga ostvarila nužno je da surađuju. Zatim, kada je riječ o spoznajnoj razini igru dijelimo na: funkcionalnu igru, konstruktivnu igru, simboličku igru i igru s pravilima.

Najčešća je podjela igre koja se pronalazi u literaturi, prema Rajić i Petrović – Sočo (2015), u tri kategorije:

- funkcionalne igre
- simboličke igre
- igre s pravilima.

U nastavku rada, za bolje razumijevanje, pojasnit ću svaku od navedenih kategorija.

9.1. Funkcionalna igra

Funkcionalna igra je igra gdje dijete ispituje nove funkcije koje u njemu dozrijevaju. To su motoričke, osjetilne i perceptivne funkcije. Dijete ispituje svoje funkcije i osobine objekta kroz djelovanje s okolinom (Klarin, 2017).

Prema Duran (1995) u funkcionalnoj igri dijete razvija, isprobava i koristi sposobnosti koje ima. To je igra s novim funkcijama. Ovakav način igre javlja se u prvim mjesecima djetetova života. Prvotno dijete koristi dijelove tijela za igru (prste, noge,

ruke), a s vremenom počinje koristiti i pokret (puzanje). Potom se pojavljuju i igre s riječima, glasovima i slogovima.

9.2. Simbolička igra

Simbolička se igra naziva i igrom mašte, igrom uloga, igrom fikcije, igrom pretvaranja i drugo. Dijete u simboličkoj igri oponaša situacije iz života i preuzima uloge osoba koje se nalaze u njegovu okruženju. U simboličkoj igri dijete uči komunicirati, socijalizira se, uči se odgovornosti i uči nove spoznaje o svijetu. Naglasak je stavljen upravo na komunikaciji s okolinom (Mendeš i sur., 2020).

Sadržaj ove igre uglavnom je onaj koji je dijete iskusilo u interakciji sa svojom okolinom, a to je najčešće motiv iz života odraslih (Klarin, 2017: 33). U raznim scenarijima, koje su djeca samostalno osmislila, potiče se djetetov cjelokupan razvoj, fizički, emocionalni, intelektualni i socijalni. Iz tog razloga može se reći da simbolička igra doprinosi razvoju raznih kompetencija: kreativnih kompetencija, govornih, jezičnih i stvaralačkih. Za sudjelovanje u simboličkoj igri dijete mora biti intrinzično motivirano, a kako bi se to postiglo važno je da igra ima neka obilježja. Obilježja su sljedeća: dijete samostalno odabire i smišlja igru, stavlja se naglasak na proces, a ne na produkt (važno je ono što dijete usvaja tijekom igre, a manje je važno u kojem će se smjeru igra odvijati), djeci je zanimljiva i zabavlja ih, nema određenog mjesta za odvijanje igre, ona se može realizirati svugdje (Badurina, 2015).

Badurina (2015: 49 prema Slunjski, 2011) navodi kako je igra za dijete najvažnija aktivnost jer se dijete razvija i uči. U simboličkim igrama djeca oponašaju svakodnevne situacije, ljude i događaje s kojima su se susreli. Tako glume liječnike, trgovce, pisce, a u tom procesu komuniciraju, dogovaraju se, međusobno surađuju, iznose emocije i to sve radeći u ulozi koju glume tijekom igre.

Primjer simboličke igre u kojoj djeca uče engleski jezik jest simbolička igra u kutiću lutaka iz knjige *Prirodno učenje stranog* (engleskog) jezika djece predškolske dobi autorice Andreje Silić. Centar lutaka opremljen je raznim materijalima koji su djecu potaknuli na igru i razgovor na engleskom jeziku s vršnjacima i odgajateljicom. Djeca su koristila već poznate riječi vezane uz lutke i brigu o lutkama. Ljuljala su ih, pričala

s njima i hranila ih. Mlađa djeca slušala su što govore i promatrala što rade starija djeca i s vremenom su ih uspješno pratili. Djeca su svoja razmišljanja o potrebama lutaka i onome što rade i kuhaju iznosila na engleskom jeziku i povezivala to sa stvarnim životom. Odgajateljčino zaduženje bilo je poticati ih na razgovor postavljanjem pitanja. Za bolje razumijevanje navest ću primjer iz knjige (Silić, 2007: 91-93).

Mrs. Silić: „Knock, knock!“

Ivona: „Come in, please.“

Mrs. Silić: „Hello! What are you doing?“

Ivona: „I'm cooking!“

Luka: „Tu se kuha ručak.“

Mrs. Silić: „What's for lunch today?“

Ivona: „Cookies!“

Zatim nakon kratkog razgovora odgajateljica postavlja još neka pitanja.

Mrs. Silić: „Have you got something else? Have you got a soup, maybe?“

Ivona: „No, only this!“ (pokazuje kroasan). But let's go and find something else!“

Mrs. Silić: „What else?“

Ivona: „Some milk for the baby!“

Iz ovog je primjera vidljivo kako djeca imaju unutarnju motivaciju i kako engleski jezik koriste spontano. U interakciji s odgajateljicom djevojčica je sve više uključivala maštu i koristila iskaze na engleskom. U igri djeca aktivno koriste strani jezik, u ovom slučaju engleski, i uspješno komuniciraju o zanimljivim temama te tako uče.

Vršnjaci imaju značajan utjecaj na razvoj stranog jezika druge djece. Dobar primjer simboličke igre u kojoj vršnjačka podrška ima velik utjecaj nalazi se u knjizi *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi* autorice Andreje Silić (2000: 161-162). Kako bih pojasnila prethodnu tvrdnju, opisat ću događaj iz knjige.

Djevojčice su se dogovorile koje će lutke donijeti od kuće, a odgajateljica ih je potaknula da u komunikaciji koriste engleski jezik. Djevojčice su na engleskom jeziku komentirale lutke, igrale se s njima, planirale kamo će ići, što će nositi i postavljale pitanja. Jedna od djevojčica uspješno je odgovarala na sva pitanja, a druga je poticala komunikaciju na engleskom jeziku komentirajući „Look at this, this is lovely dress!“ Potom su se sve djevojčice postepeno uključivale u razgovor. Dvije djevojčice su trebale pomoć te su ih druge djevojčice nadopunjavale, ispravljale i pomagale im izgovoriti određene riječi i rečenice na engleskom jeziku. Djevojčice koje su pomagale pokušale su oponašati odgajateljice prilikom izgovora. Iz primjera je vidljivo kako su djeca spremna na suradnju i pomoć te je navedena situacija izvrsna prilika za vježbanje novih riječi i jezičnih pravila u igri i interakciju s vršnjacima bez potrebe za intervencijom odgajatelja.

9.3. Igra s pravilima

Nakon što su djeca uspješno razumjela i prihvatila simboličku igru, bit će im jednostavnije igrati se i razumjeti igre s pravilima. U ovoj vrsti igre dijete surađuje, natječe se, pobjeđuje i gubi. Iskustvo koje dijete dobije prilikom igre s pravilima ne predstavlja rizik za njega (Klarin, 2017). Glavno obilježje igara s pravilima je postojanje unaprijed određenih pravila, tijekom igre je unaprijed određen, a prema Piagetu djeca se takvom igrom moralno razvijaju tako što poštuju igru i pravila (Mendeš i sur., 2020). Igre s pravilima su prikladne za rad s djecom predškolske dobi.

Igre s gotovim pravilima razlikuju se od igara u kojima se pravila sastavljaju tijekom igre. Aktivnosti u kojima nema pravila pretvaraju se u igru s pravilima, zato što se pravila sastavljaju za vrijeme aktivnosti. Velik broj igara ima gotova pravila koja se prenose iz generacije u generaciju. Igre s gotovim pravilima prikladne su za pedagoške utjecaje koje odgajatelji ostvaruju u radu s predškolskom djecom (Mahmutović, 2013).

Prilikom upoznavanja i prvog susreta odgajateljice s novom skupinom djece možemo koristiti igru „Hello children“. Igra se temelji na postavljanju pitanja i davanju odgovora. Djeci ova igra zadržava pozornost, smanjuje stres i napetost te se osjećaju

sigurnije i samouvjerenije prilikom komunikacije na engleskom jeziku. U ovoj igri imaju mogućnost međusobno slušati, postavljati pitanja i odgovarati te pomagati onima kojima je pomoć potrebna kako bi nastavili komunicirati. Djeca tako razvijaju pažnju, slušnu osjetljivost, uče engleski jezik i razvijaju socijalne vještine. Pri početku igre odgajateljica drži loptu i kaže djeci „Hello my name is Lena. What's your name?“, zatim daje loptu djetetu kraj sebe koje ponavlja rečenicu, ali ime odgajateljice mijenja svojim imenom. Tako se loptom dodaju u krug i ponavljaju sve dok ne dođu do kraja kruga. Igru je moguće igrati i na drugačiji način tako da dijete koje ima loptu postavi pitanje koje želi djetetu koje sjedi do njega i koje je iduće na redu. Tako se djeca, ali i odgajatelj s djecom bolje upoznaju (Silić, 2000: 100-101).

Za poučavanje engleskog jezika koristi se niz igara koje doprinose razumijevanju jezika. Igra „Red light, Green light“ zanimljiva je i dinamična igra u kojoj je pokret glavna sastavnica. Djeca u ovoj igri usvaja nove riječi vezane uz promet. U ovoj je igri potrebna osoba koja će izdavati naredbe. Kada je izdana zapovijed „Green light“ igrači trče prema završnoj liniji, kada je izrečena naredba „Red light“ svi moraju odmah stati, a dok je zadana naredba „Yellow light“ igrači se kreću malom brzinom. Igra se može modificirati tako da se dodaju određene naredbe („Pedestrian crossing“), boje svjetla (pink light, orange light) ili da se igrači drugačije kreću na određenu boju svjetla („Run at green light“). Kako bi u igri mogla sudjelovati i djeca koja ne razlikuju nazive boja, možemo dodati i kartone u bojama (semafor od kartona). Igra je jednostavna i mogu je igrati djeca svih uzrasta (Mcilory, 2022).

Kao što je već spomenuto u ovom radu, djeca znaju razlikovati jedninu od množine. Igra u kojoj djeca mogu uočiti zbirne imenice (collective nouns) je „Fruit Salad“. Pravila igre su sljedeća. Djeca sjede u krugu na stolcima s odgajateljicom u sredini koja svakom djetetu dodjeljuje ime nekog voća (a cherry, a banana, an apple, a watermelon). Dok sva djeca dobiju ime nekog voća, odgajateljica krene prozivati skupine voća (npr. „bananas“), a igrači koji su bili banane moraju zamijeniti mjesta jedan s drugim. S obzirom da je i odgajateljica stajala u krugu i nije imala sjedeće mjesto, sada se i ona natječe za stolac. Osoba koja ostane zadnja stajati nastavlja igru tako što dalje zadaje zadatke i nazive voća. Kada osoba koja stoji u sredini želi da svi

mijenjaju mjesta povikne „Fruit Salad“. Igra se može igrati na različite teme, npr. životinje (Vidović, Drakulić, 2012: prema Čajo, Knezović, 2003).

Igra usmjerena na slušanje, pažnju i ritmičko izgovaranje riječi na engleskom jeziku je igra „What's the time Mr. Wolf?“ (Silić, 2007: 169). Igra se temelji na pokretu i usvajanju brojeva i brojevnog sustava. Pravila igre su sljedeća. Jedno dijete je Mr. Wolf i ono stoji na kraju prostora za igru. Druga djeca stoje na drugoj strani i upitaju „What's the time Mr. Wolf?“ Mr. Wolf odgovara tako što navede broj koraka koji djeca trebaju napraviti, ali u obliku sati, primjer „It's four o'clock.“, što znači da igrači moraju napraviti četiri koraka prema njemu. Kada se igrači dovoljno približe djetetu koje je Mr. Wolf i ponovno postave pitanje „What's the time Mr. Wolf?“, on može odgovoriti „It's lunch time!“. Kada to izgovori kreće loviti djecu, a dijete koje ulovi postaje Mr. Wolf (Silić, 2000: 167).

Igra „I spy“ testira sposobnosti zapažanja i percepcije, proširuje vokabular i koristi se u svrhu poučavanja djece imenima, slovima, oblicima i predmetima. To je igra pogađanja koja je primjerena za djecu svih uzrasta. Igra se na sljedeći način. Jedno dijete je „spy“ i ono odabire neki predmet, a drugi igrači moraju pogoditi o kojem je predmetu riječ na temelju tragova koje im je dao „spy“. Na primjer „I spy something purple“, igrači potom pogađaju i osvrću se uokolo ne bi li uočili predmet. „Spy“ igračima daje „yes“ ili „no“ odgovore, a može reći još neke tragove kako bi igrači lakše pogodili (South Carolina Education Oversight Committee (SCEOC), 2015).

„Cat and Mouse“ zanimljiva je igra i izvrsna za djecu svih uzrasta. Djeca u ovoj igri utvrđuju jezične strukture, uče brojeve i usput se kreću. Igra se na sljedeći način. Djeca stanu u krug držeći se za ruke, jedno dijete je „mouse“ (miš) i ono stoji u središtu kruga, a dijete koje je izvan kruga je „cat“ (mačka). Djeca koja stoje u krugu postavljaju pitanje mački „Hello dear cat, where are you?“ Pitanje mogu postavljati na razne načine, naprimjer tiho, ushićeno, glasno... Dijete koje je mačka upita „Can I come in?“. Ostala djeca odgovaraju „One, two, three, the mouse is free!“. Nakon te rečenice djeca rastvaraju krug i „cat“ ima slobodan ulaz u krug, a „mouse“ slobodan izlaz. Mačka tada kreće loviti miša, igra završava dok je miš ulovljen (Križaj Grušovnik, 2021: 4).

Postoji veliki broj igara koje djeca mogu igrati u svrhu razvoja engleskog jezika. Odgajateljeva je dužnost izabrati igre primjerene njihovoj dobi, uzrastu, zanimaciji i mogućnostima. Svaka od navedenih igara u ovom radu primjerena je za djecu rane i predškolske dobi te u njima djeca razvijaju različite sposobnosti (slušanje, govor, percepcija i drugo). Djeci nije potrebno puno kako bi se uključili u aktivnosti, a uz pomoć igre dijete uči s lakoćom i bez stresa te je upravo iz tog razloga vrlo važno koristiti igru u cijelom procesu poučavanja djece engleskom jeziku.

10. ULOGA DIDAKTIČKIH MATERIJALA KOD UČENJU STRANOG (ENGLSKOG) JEZIKA

Didaktički materijali imaju ulogu djeci olakšati učenje i usvajanje novih sadržaja vezanih uz engleski jezik. Postoje različiti didaktički materijali koje odgajatelj može koristiti u radu s djecom predškolske dobi. U prostoru ispunjenom različitim didaktičkim sredstvima bit će prilike za veći broj aktivnosti te će se one uspješnije odvijati, a djeca će biti motiviranija za sudjelovanje i upijanje znanja. Dječja pažnja ne traje dugo, stoga je važno ponuditi im što više materijala kako bi ostali zainteresirani i uspješno ponovili vokabular, ali i gramatiku (Šarčević, 2017). U nastavku ću navesti i pojasniti didaktičke materijale koje odgajatelj može koristiti u radu s djecom rane i predškolske dobi.

10.1. Vizualni materijali

Flashcards su memorijske slikovne kartice koje djeci pomažu pri razumijevanju pojmova s kojima se prvi puta susreću i povezivanja slike sa značenjem, odnosno s riječima. Uz pomoć vizualnih sredstava djeca brže i lakše pamte. U vizualne materijale, osim memorijskih kartica, ulaze i poster (Šarčević, 2017).

10.2. Didaktičke igre

Važno je spomenuti i didaktičke igre. Bitan element didaktičkih igara je motivacija djece za sudjelovanje u aktivnostima i igri s drugima. Didaktičke igre već unaprijed imaju postavljene ciljeve te utvrđen početak i kraj. U takvim igrama djeca razvijaju motoriku, govor, vizualnu percepciju, pažnju, slušanje te logičko razmišljanje i zaključivanje (Šarčević, 2017).

10.3. Pjesme i brojalice

Pjesmice imaju važnu ulogu prilikom učenja engleskog jezika iz nekoliko razloga: razbijaju dosadu i jednoličnost u odgojno-obrazovnoj skupini, uz njih djeca bolje usvajaju leksičke i gramatičke strukture, razvija se ispravan izgovor i intonacija, djeca

se privikavaju na sastavljanje i izgovor rečenica i rečeničnih dijelova, povezuju se s aktivnostima kao što je pantomima, razvijaju osjećaj za ritam, glazbu i rimu i inspiriraju stvaralaštvo prilikom izvedbe raznih vježbi (Vidović, 2008). Djeca lakše upamte pjesmice i brojalice jer su smislene, imaju rimu i ritam. Tako djeca nesvjesno kroz proces pamćenja i izvođenja pjesmica usvajaju nove riječi i gramatiku (Vidović, Drakulić, 2012: prema Vidović, 2008).

S malenom djecom potrebno je usvajati pjesmice postepeno jer engleski kao drugi strani jezik ne uče dugo. Poželjno je da pjesmice budu kratke, jasne, lako razumljive, pamtljive, da se sadržaj pjesmice i riječi ponavljaju te da ima uobičajen ritam. U pjesmicama djeca uče nove riječi te tako proširuju svoj rječnik. Dobar primjer takve pjesmice je upravo pjesmica „Head, Shoulders, Knees and Toes“ u kojoj djeca uče dijelove tijela.

Head and shoulders, knees and toes, knees and toes

Head and shoulders, knees and toes, knees and toes

And eyes and ears, and mouth and nose

Head and shoulders, knees and toes, knees and toes.

10.4. Priče i slikovnice

Prilikom čitanja priče na engleskom jeziku važno je pravilno interpretirati tekst. Potrebno je potaknuti dijete da kopira naš izgovor i ono što čitamo. S djecom možemo pričati o slikovnici i njenom značenju, o likovima iz slikovnice, predmetima i događajima. Djecu je potrebno poticati na izgovor ključnih fraza i dijaloga te im postavljati pitanja. Ono što je djeci nejasno ili nerazumljivo, odgajatelj je dužan pojasniti. Uz slikovnicu je to jednostavnije jer djeca imaju slikovni prikaz onoga što čitaju. Na kraju s djetetom možemo odglumiti priču (SCEOC, 2015).

Djeca će vrlo rado donijeti svoje slikovnice i čitati slikovnice s temom koje ih zanimaju. Djeca su sama po sebi intrinzično motivirana te im nije potrebno puno kako bi se zainteresirali. U knjizi *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece*

predškolske dobi autorice Andreje Silić (2000: 120) opisana je situacija gdje su djeca sudjelovala u prepričavanju priče na engleskom jeziku, glumili dijaloge, listali slikovnicu te ju potom međusobno komentirali.

10.5. Mediji

Djecu se može zainteresirati kvalitetnim televizijskim programom koji će potaknuti njihovu radoznalost, naučiti ih nečemu, uz koji će proširiti vokabular te će uspješnije i pozornije slušati. Televizijske emisije mogu biti korisne i koristiti se u svrhu poučavanja engleskog jezika djeci (Šego, 2009).

Upravo Autorica Andreja Silić (2007) u svojoj knjizi *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi* navodi dobar primjer simboličke igre koja je bila potaknuta televizijskom emisijom. Djeca su tako na temelju emisije u kojoj je bio kviz Brojke i slova osmislila vlastitu simboličku igru tako što su odredila svoja pravila i tijek igre. Djeca su se u igri služila engleskim jezikom, ali i svojim materinskim jezikom. Igru je mogao osmisliti i odgajatelj kako bi djeca imala priliku koristiti engleski jezik i vježbati riječi.

Šego (2009: 129 prema Apel i Masterson, 2004) ističe kako neki crtani filmovi i televizijske serije pozitivno utječu na jezično-govorni razvoj djeteta. Televizijski programi koji su smisleni i kvalitetni djeci pružaju govorne modele. Stručnjaci su proučavajući serije uočili kako neke od njih imaju govor koji je primjeren za dijete, naprimjer: Muppet Show i Teletubbies. U ovim se serijama govori riječima koje su djeci poznate i bliske, a za one složenije i riječi s kojima se još nisu upoznali daju se primjeri i objašnjenja. Rečenice su jednostavne, a govor je sličan govoru djece, umjeren je i spor.

Sadržaji s kojima se dijete susreće na televiziji mogu pobuditi maštu kod djeteta i potaknuti ga na igru. Djeca koja su se susretala s televizijskim emisijama u kojima se spominje i prihvaća multikulturalnost i sama će prihvaćati pripadnike drugih kultura i bit će tolerantni. Slušajući televizijske emisije na stranim jezicima djeca obogaćuju svoj jezični i govorni razvoj te kada čuju drugačiji izgovor ili naziv za isti predmet postaju svjesni komunikacijske funkcije koju ima jezik (Šego, 2009).

11. ZAKLJUČAK

Za razvoj jezika kod djece predškolske dobi, kako stranog tako i materinskog, vrlo je važno da su neprestano izložena govoru i komunikaciji. Sudjelovanjem u različitim aktivnostima djeca upijaju nove informacije i tako grade znanje na iskustvu. Velika potražnja za poznavanjem drugog stranog jezika, u ovom slučaju engleskog, dovela je do veće posvećenosti razvoju jezika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Dijete u svim situacijama upotrebljava govor i iznosi kako se osjeća i o čemu razmišlja. Odgajatelji imaju velik utjecaj na razvoj govora djece i njihova je uloga osigurati im aktivnosti primjerene dobi, razvoju, sposobnostima i interesima. Odgajatelj nikako ne smije djecu ispravljati i isticati njihove greške kako se djeca ne bi osjećala demotivirano i prestrašeno. Okruženje u kojem se dijete osjeća sigurno i vrijedno uvelike će doprinosti njegovom razvoju i želji za sudjelovanjem u aktivnostima. Okruženje ispunjeno bogatstvom materijala i raznih poticaja navodit će djecu da se samostalno uključuju u interakcije s drugom djecom. Komunikacija s vršnjacima jednako je važna kao i ona s odgajateljem. U igri s drugom djecom djeca mogu zajedno rješavati probleme, razumjeti norme ponašanja i socijalizirati se.

Igra ima puno pozitivnih utjecaja na dijete i djetetov razvoj. U igri se djeca uključuju u komunikaciju s vršnjacima, na zabavniji način usvajaju nove sadržaje, ona im daje mogućnost izbora, uveseljava ih, otklanja stres i strah te ih potiče na kreativnost. Dijete igrom razvija sposobnost slušanja i promatranja, a kasnije se uspješno može izraziti i riječima. Igre su osmišljene upravo kako bi se kod djece razvile određene kompetencije te kako bi im se olakšao proces učenja.

Engleski je jezik potrebno djeci približiti na razne načine i uz primjerene metode. Odgajatelj je zadatak voditi djecu u igri, pratiti njihov razvoj te prilagoditi postupke dječjim potrebama.

12. LITERATURA

1. Ara, S. (2010). Use of Songs, Rhymes and Games in Teaching English to Young Learners in Bangladesh. *Dhaka University Journal of Linguistics*, 2(3), 161–172. Preuzeto s <https://www.banglajol.info/index.php/dujl/article/view/4150> (1.6.2022.)
2. Badurina, P. (2015). Uloge odgojitelja u simboličkoj igri djece rane dobi. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 156(1-2), 47-75. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/245187> (17.6.2022.)
3. Čoso, Z. (2016). Problematika ovladavanja jezikom. *Croatica et Slavica Iadertina*, 12/2 (12), 493-512. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/178252> (28.6.2022.)
4. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Grgin, T. (2004). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Jelaska, Z. (2007). Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja. *Lahor*, 1(3), 86-99. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/20658> (28.6.2022.)
7. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
8. Križaj Grušovnik, J. (2021). Igrom do izvrsnog znanja engleskog jezika. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(7), 411-416. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/382280> (2.6.2021.)
9. Larsen - Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Learning*. Hong Kong: Oxford University Press.
10. Mahmutović, A. (2013). Značaj igre u socijalizaciji djece predškolskog uzrasta. *Metodički obzori*, 8(2013)2 (18), 21-33. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/169149> (15.6.2022.)
11. Malnar, A., Punčikar, S., Štefanec, A. i Vujičić, L. (2012). Poticajno okruženje: izazov za suradnju i istraživanje djece i odraslih. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(70), 4-7. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123762> (18.5.2022.)
12. Mcilory, T. (2022). How to Play the Red Light Green Light Game with Preschoolers. Objavljeno: 17. ožujka 2022. Preuzeto s <https://empoweredparents.co/how-to-play-red-light-green-light/> (31.5.2022.)

13. Mendeš, B., Marić, Lj. i Goran, Lj. (2020). Dijete u svijetu igre: Teorijska polazišta i odgojno-obrazovna praksa. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
14. Miljak A. (2009). Življenje djece u vrtiću: novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima. Zagreb: SM naklada.
15. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Narodne novine: NN05/15.
16. Patekar, J. (2014). Implikacije razvojnih obilježja djece rane školske dobi za nastavu stranoga jezika. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 21(1), 67-81. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129798> (10.5.2022.)
17. Peteh, M. (2018). Radost igre i stvaranja. Zagreb: Alineja.
18. Prebeg-Vilke, M. (1991). Vaše dijete i jezik: materinski, drugi i strani jezik. Zagreb: Školska knjiga.
19. Putri, A. R. (2016). Teaching english for young learners using a total physical response (TPR) method. *Jurnal Edulingua*, 3(2), 15-22. Preuzeto s <https://ejournal.unisnu.ac.id/JE/article/view/503> (11.5.2022.)
20. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolsko i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik : časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 64(4), 603-620. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/225510> (17.6.2022.)
21. South Carolina Education Oversight Committee (2015). Student reading success activity guide: a guide designed for student success teams (families, caregivers, tutors, teachers, etc.) working with young children in Kindergarten-3rd grade. Columbia: South Carolina State Library. Preuzeto s <https://dc.statelibrary.sc.gov/handle/10827/19061> (31.5.2022.)
22. Shin, J. K. (2017). Get up and Sing! Get up and Move! Using Songs and Movement with Young Learners of English. *English Teaching Forum*, 55(2), 14-25. Preuzeto s <https://eric.ed.gov/?id=EJ1147117> (4.6.2022.)
23. Silić, A. (2007). Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi. Zagreb: "Mali profesor".

24. Sindik, J. (2008). Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 3(5), 143-154. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/25807> (27.5.2022.)
25. Šarčević, I. (2017). Metodika ranog učenja stranih jezika. Preuzeto s https://www.academia.edu/34774868/METODIKA_RANOGA_U%C4%8CE_NJA_STRANIH_JEZIKA (28.5.2022.)
26. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno – komunikacijsku kompetenciju djece: Jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. *Govor*, 26(2), 119-149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165964> (17.6.2022.)
27. Vidović, E. i Drakulić, M. (2012). Teaching the concept of singularity and plurality of nouns within english lessons to children of an early age. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, (7)15, 141-155. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/83754> (25.5.2022.)
28. Vidović, E. (2008). Učenje engleskog jezika u ranoj dobi pomoću pjesmica. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.